

Nr 133

Av herr **Adolfsson**, i anledning av *Kungl. Maj:ts framställning om anslag till Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk genom bibliotek m. m.*

(Lika lydande med motion nr 181 i Andra kammaren)

I statsverkspropositionens bilaga 10 föreslås under rubriken B 5 Ersättning åt författare m. fl. för utlåning av deras verk m. m. en ökning av ifrågavarande förslagsanslag, dock baserad på en så ringa höjning av bibliotekersättningens grundbelopp som från 5 till 6 öre för lån av rättsskyddat svenskt originalverk.

I det avsnitt av Bilaga 10 som behandlar konstskaparnas stipendiefrågor tar departementschefen (s. 17) upp en hemställan från styrelsen för Sveriges författarfond om ökning av antalet arbetsstipendier åt författare och översättare med 15. Departementschefen avstyrker under hänvisning till nyssnämnda förslag om bibliotekersättningens höjning och anför som motiv att denna uppräknig "bör möjliggöra att förbättrade resurser ställs till förfogande för stipendier åt författare".

Då hälften av ettöreshöjningen per boklån avses tillfalla Författarfonden är det givetvis möjligt att någon ökning av stipendiegivningen därigenom möjliggöres. Emellertid är det bekant att fondstyrelsens möjligheter att utöka de välbehövliga insatserna på socialt inriktad verksamhet (pensioneringar m. m.) är så starkt beskurna att frågan om utvidgning av denna del av verksamheten torde träda i förgrunden vid eventuella inkomsttillskott. Vidare förhöll det sig uppenbarligen så, att fondstyrelsens hemställan om medel för ökat antal arbetsstipendier förknippades med önskemålet om en *samtidig* höjning av bibliotekersättningens grundbelopp från 5 till 8 öre.

Kraven på en något förbättrad ersättning åt författarna för det offentliga utnyttjandet av deras verk har rests vid åtskilliga tillfällen under årens lopp, däribland av Författarfondens styrelse samt genom motioner i riksdagen. Kommunistiska motioner i ämnet förekom vid 1964 och 1965 års riksdagar. I motionerna vid sistnämnda riksdag (likalydande I: 76 och II: 104) uttalades att utgående ersättning för biblioteksutlåningen borde i vart fall fördubblas, varigenom den enskilde författaren kunde erhålla ett i någon mån förbättrat ekonomiskt utbyte av sitt arbete och Författarfonden beredas ökade möjligheter att bedriva sitt socialt inriktade arbete. Vid

detta tillfälle yrkade motionärerna emellertid inte ändring av departementschefens förslag för det då aktuella budgetåret utan föreslog riksdagen att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till 1966 års riksdag om höjning av ersättningsbeloppen.

När ett sådant förslag nu inneslutits i statsverkspropositionen måste höjningens otillräcklighet beklagas. För flertalet författare blir den individuella ersättningens ökning synnerligen ringa, eftersom den begränsas till ett halvt öre per registrerat boklån. Såsom ersättning och som stimulans kan höjningen betraktas som för flertalet författare i det närmaste betydelselös. En så ringa ersättning åt en kategori konstskapare för det offentliga utnyttjandet av deras verk måste ytterligare beklagas mot bakgrunden av att den litterära konsten i vårt land f. n. brottas med stora svårigheter utöver dem som begränsningen i vårt språkområde automatiskt reser. Dessa svårigheter avspeglas bl. a. i en stark begränsning i de sålda upplagornas storlek — delvis betingad av de höga bokpriserna — och därmed av författarnas royalties. Starka motiv kunde således anföras för en höjning av bibliotekersättningen vida utöver vad styrelsen för Sveriges författarfond föreslagit, men f. n. begränsar vi dock vårt yrkande till en hemställan om bifall till fondstyrelsens förslag.

Som mera principiellt markerat motiv för detta tillåter vi oss citera följande ur ovannämnda motionspar till 1965 års riksdag:

Som vi i fjolårets motion i dessa ämnen framhöll, finner vi visserligen en kraftig utbyggnad av kulturstipendierna nödvändig. En effektiv och varaktig lösning av kulturarbetarnas problem, som också är samhällets problem, kan emellertid inte uppnås genom att stipendieringen göres till huvudsak. Den vägledande principen måste vara att kulturarbetarna tillförsäkras goda utbildnings- och utkomstmöjligheter främst genom att de beredes rikliga arbetstillfällen, erhåller beställningar från stat och kommun och får bättre betalt för sitt högt kvalificerade arbete. Därigenom skapas också förutsättningar för en kulturmiljö, i vilken konstnärens produktiva insatser mera organiskt sammansmälter med samhällslivet i dess helhet, en miljö i vilken samhällets potentiella behov av deras bidrag uppenbaras och kulturen på ett helt annat sätt än nu blir allmän angelägenhet. — — — Också när det gäller den litterära konstens utövare måste huvudvikten beträffande den ekonomiska sidan av saken läggas på att arbetsmöjligheterna ökas och arbetsersättningen förbättras.

Med stöd av det anförda föreslås,

att riksdagen måtte vid behandlingen av punkt 5 B i statsverkspropositionens bilaga 10 besluta att höja bibliotekersättningens grundbelopp från 5 öre till 8 öre för lån av rättskyddat svenskt originalverk, från 20 till 32 öre för bruk av svenskt referensexemplar och från 4 till 16 öre för bruk av referensexemplar i översättning; samt

att vederbörande utskott hemställer om förslag till
motsvarande uppräknig av ifrågavarande förslagsanslag.

Stockholm i januari 1966

Gunnar Adolfsson